

GEEN PLAATS VOOR MENSENHANDEL

**Actieprogramma Mensenhandel
voor Zeeland-West-Brabant
2024 -2026**

**DIT IS OOK
MENSEN
HANDEL**

In 1863 werd in Nederland de slavernij afgeschaft en vastgelegd dat geen mens het recht heeft een ander tot zijn bezit te maken. En toch bestaan er, ruim 150 jaar later, hedendaagse vormen van gedwongen werk in uiteenlopende sectoren. Mensenhandel is een misdaad die slachtoffers van hun vrijheid berooft en hen hun waardigheid ontnemt. Deze vorm van criminaliteit gaat gepaard met mensonterende omstandigheden, waarbij fundamentele rechten van het slachtoffer worden geschonden.

De regionale samenwerking binnen arrondissement/politie-eenheid Zeeland-West-Brabant is een samenwerking tussen 37 gemeenten en ketenpartners in de aanpak van seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting en criminele uitbuiting om te voorkomen dat er meer slachtoffers in handen van mensenhandelaren vallen.

1.1 INLEIDING

Mensenhandel draait om het uitbuiten van een ander. De uitbouter gebruikt daarbij dwang, zoals geweld en chantage of misbruikt de kwetsbaarheid en afhankelijkheid van het slachtoffer. Dit is een ernstige schending van mensenrechten en van de menselijke waardigheid. Menschenhandel wordt zowel 1-op-1 gepleegd als in criminele samenwerkingsverbanden, die misbruik maken van de structuren uit de legale wereld. Daarmee is het een vorm van ondermijnende criminaliteit, die ernstige gevolgen heeft voor de slachtoffers die het betreft.

Ook in onze regio komt mensenhandel in verschillende vormen voor. Niet alleen in de prostitutie, maar ook in andere sectoren, zoals de land- en tuinbouw, horeca, industrie en huishoudens vinden vormen van uitbuiting plaats. Ook in de onderwereld zien we het onder dwang plegen van strafbare feiten, zoals het handelen in drugs en wapens en het produceren van verdovende middelen. Alle vormen van mensenhandel grijpen diep in op de vrijheid van slachtoffers en bezorgen hen veel leed. Hierbij gaat het niet alleen om volwassenen, maar ook om minderjarigen. Om slachtoffers te beschermen en deze ondermijnende criminaliteit te stoppen, is en blijft het dringend nodig om mensenhandel breed en gezamenlijk aan te pakken.

Met als doel dat er in Zeeland-West-Brabant geen plaats is voor mensenhandel zijn in de regio in voorgaande jaren door vele partijen al veel stappen gezet om mensenhandel te bestrijden. Om de aanpak van mensenhandel te vertalen naar concrete handvatten en de impact van de (gezamenlijke) inspanningen te vergroten, is er wederom een overkoepelend programma ingericht. Dit programma verbindt de initiatieven vanuit de regio met het landelijk actieprogramma 'Samen tegen mensenhandel'. Daarnaast is er in de vier districten een uitvoeringsplan aanpak mensenhandel van kracht. Het regionaal programma vervangt niet de districtelijke plannen die al vastgesteld en in uitvoering zijn, maar is als een paraplu die de onderlinge verbinding stimuleert.

Er is veel te doen in de aanpak van mensenhandel met beperkte capaciteit en middelen. Hierdoor is er in voorgaande jaren besloten ieder district een bepaald thema/vorm van uitbuiting toe te wijzen. Ieder district focust zich op dit thema door bijvoorbeeld het doen van onderzoek, het organiseren van actiedagen of het ontwikkelen van een bepaalde aanpak. De districten leren dit vervolgens uit aan de andere districten, zodat op deze manier de kennis en expertise ten aanzien van een bepaald thema een extra stimulans krijgt.

District Zeeland: Criminele uitbuiting onder scholieren

District De Markiezaten: Arbeidsuitbuiting

District De Baronie: Criminele uitbuiting

District Hart van Brabant: Seksuele uitbuiting

Het actieprogramma heeft zowel een duurzaam als een dynamisch karakter. Er is een koers die tussentijds kan worden aangescherpt en/of bijgesteld. Voor deze aanscherping is het zaak om voortdurend de voortgang te monitoren en periodiek te besluiten over bijstelling van het actieprogramma en daarmee de inzet van de partners voor de verschillende maatregelen. Daarmee behouden we ruimte om mee te bewegen met landelijke en regionale ontwikkelingen en waar gewenst lokaal maatwerk toe te passen.

1.2 WAT IS MENSENHANDEL

Mensenhandel is 'het werven, vervoeren, overbrengen, opnemen of huisvesten van een persoon, met gebruik van ongeoorloofde middelen en met het doel die persoon uit te buiten'. Deze definitie beschrijft mensenhandel zoals die strafbaar gesteld is in artikel 273f van het Wetboek van Strafrecht. Het middel dat bij mensenhandel gebruikt wordt, kan de vorm hebben van (dreigen met) fysiek geweld, maar bijvoorbeeld ook van misleiding, afpersing, fraude of misbruik van een kwetsbare positie. Minderjarigen zijn per definitie kwetsbaar; in het geval van seksuele uitbuiting bijvoorbeeld hoeft bij hen dan ook geen sprake te zijn van een middel om van mensenhandel te kunnen spreken.

Mensenhandel vormt een grove inbreuk op de menselijke waardigheid en de lichamelijke en geestelijke integriteit van slachtoffers en wordt gezien als schending van fundamentele mensenrechten. Voorbeelden van mensenhandel zijn gedwongen prostitutie en arbeidsuitbuiting, maar bijvoorbeeld ook gedwongen bedelarij en het onder dwang laten plegen van criminele activiteiten.

In de aanpak van mensenhandel maken we onderscheid tussen drie vormen van uitbuiting:

SEKSUELE UITBUITING

ARBEIDSUITBUITING

CRIMINELE UITBUITING

1. Seksuele uitbuiting: Bij seksuele uitbuiting wordt iemand gedwongen om seksuele diensten te verlenen tegen betaling. De betaling kan plaatsvinden in de vorm van geld of andere vergoedingen, zoals kleding of eten. Seksuele uitbuiting is in Nederland de meest voorkomende vorm van mensenhandel. Hoewel uitbuiting in de sekswerkbbranche de meest voorkomende vorm van seksuele uitbuiting is, gebeurt seksuele uitbuiting ook online, zoals gedwongen seksuele diensten via een webcam.

2. Arbeidsuitbuiting: hiervan spreken we wanneer er sprake is van gedwongen arbeid of dienstverlening. Het slachtoffer wordt gedwongen onder vaak slechte omstandigheden en tegen geen of weinig salaris te werken. Er bestaan twee vormen van arbeidsuitbuiting: gedwongen arbeid en gedwongen dienstverlening. Bij gedwongen arbeid is meestal sprake van een formele werkgever-werknemersrelatie en dus ook van contracten en andere officiële afspraken in een vaak georganiseerde sector, zoals transport of horeca. Gedwongen dienstverlening vindt meestal plaats in de informele sector. Er is meestal geen arbeidsovereenkomst of sprake van een georganiseerde sector, zoals het gedwongen verrichten van huishoudelijk werk.

In het geval dat het wetsvoorstel modernisering en uitbreiding strafbaarstelling mensenhandel wordt aangenomen lijdt dit tot een verruiming van de aanpak van arbeidsuitbuiting. Ernstige misstanden op de werkvloer vallen in dat geval onder het misdrijf 'ernstige benadeling' en zorgt er voor dat dat daders strafbaar zijn als zij op de werkvloer misbruik maken van een kwetsbare positie.

3. Criminele uitbuiting: slachtoffers van criminele uitbuiting worden gedwongen om strafbare activiteiten uit te voeren, zoals bijvoorbeeld stelen. Het moeten ronselen van nieuwe slachtoffers van mensenhandel is ook een vorm van criminele uitbuiting.

Het actieprogramma ziet op de aanpak van mensenhandel van alle bovenstaande vormen van uitbuiting. Een vierde vorm van mensenhandel is gedwongen orgaanverwijdering. Bij gedwongen orgaanverwijdering moet iemand onder dwang zijn of haar orgaan afstaan. Over deze vorm van mensenhandel in Nederland is nog niet zo veel bekend, omdat er maar weinig geconstateerde slachtoffers zijn. We laten deze vorm van mensenhandel verder buiten beschouwing.

2. REGIONAAL ACTIEPROGRAMMA – WAT WILLEN WE BEREIKEN EN WAT GAAN WE DOEN

In dit hoofdstuk blikken we vooruit op onze ambities voor de periode 2024 -2026. Wat willen we in deze periode bereiken met ons beleid om mensenhandel aan te pakken? En hoe gaan we deze doelstellingen met elkaar concreet realiseren? Het regionaal actieprogramma heeft als gezamenlijke ambitie om het aantal slachtoffers van mensenhandel naar beneden te brengen. Dit willen we bereiken door de samenwerking in de aanpak tegen mensenhandel te verbeteren binnen de regio Zeeland-West-Brabant. In Zeeland-West-Brabant is geen plaats voor mensenhandel.

Deze gezamenlijke ambitie komt tot uiting in drie pijlers:

Pijler 1 – Mensenhandel voorkomen

We willen zo veel mogelijk voorkomen dat mensen slachtoffer worden van mensenhandel.

Pijler 2 – Beschermen van slachtoffers

We willen dat (mogelijke) slachtoffers snel en adequaat gesignaleerd worden, uit de situatie gehaald worden en de benodigde zorg en ondersteuning ontvangen.

Pijler 3 – Mensenhandel verstoren en daders/faciliteerders stoppen

We willen daders op allerlei manieren frustreren en aanpakken, zowel strafrechtelijk, bestuursrechtelijk en fiscaal, als via het opwerpen van barrières.

Bovenstaande ambitie komt tot uiting in vijf strategische doelstellingen. De strategische doelstellingen bouwen voort op het voorgaande regionale programma en dienen in gezamenlijkheid bij te dragen aan de drie pijlers.

1. Er is een breed bewustzijn rond het bestaan van mensenhandel en signalen worden herkend en gemeld.
2. We hebben zicht op de aard en omvang van mensenhandel en er bestaat een gedeeld handelingskader.
3. Slachtoffers krijgen een passend hulp- en ondersteuningsaanbod, dat kan bestaan uit opvang, zorg of ondersteuning.
4. Er is een stevige repressieve en integrale aanpak ten aanzien van daders en faciliteerders van mensenhandel.
5. We werken (regionaal en landelijk) samen in de aanpak van mensenhandel.

Doelstelling 1

Er is een breed bewustzijn rond het bestaan van mensenhandel en signalen worden herkend en gemeld

De maatschappij weet nog onvoldoende wat mensenhandel is, hoe mensenhandel te signaleren en hoe te handelen in geval van signalen die op uitbuiting wijzen. Mensenhandel is een zogenaamd 'haaldelict', je moet er actief naar op zoek. De slachtoffers zitten in een afhankelijkheidsrelatie en durven uit angst voor represailles geen melding of aangifte te doen. Andere slachtoffers zien en voelen zichzelf in het geheel niet als slachtoffer. Om mensenhandel te voorkomen investeren we in zowel het vergroten van bewustwording als het vergroten van kennis rondom mensenhandel bij zowel maatschappij als professionals.

Ten aanzien van voorlichting en preventie richten we ons specifiek op de doelgroepen die verhoogd kwetsbaar zijn om slachtoffer te worden van mensenhandel. Denk daarbij aan mensen met een zwakke economisch positie met weinig perspectief op verbetering, verminderde geestelijke weerbaarheid, een licht verstandelijke beperking, de afwezigheid van een sociaal netwerk, het ontbreken van een juridische (verblijf)status of het niet spreken van de taal. Voor minderjarigen geldt dat zij door hun leeftijd altijd kwetsbaar zijn, los van andere risicofactoren. Daar waar het kan sluiten we aan bij reeds bestaand voorlichtings- en preventiemateriaal.

Daarnaast is het belangrijk dat professionals voldoende kennis hebben van mensenhandel. Door in te zetten op het vergroten van kennis en bewustzijn over mensenhandel in organisaties, worden signalen van mensenhandel beter herkend. Om dit te bereiken werken we toe naar een structuur van aandachtsfunctionarissen mensenhandel binnen organisaties. Deze functionarissen fungeren als centrale figuur binnen hun organisaties waarbij ze kennis delen rondom het signaleren van mensenhandel en daarnaast aanspreekpunt zijn voor collega's die signalen mensenhandel willen bespreken. De aandachtsfunctionarissen zijn een belangrijke schakel voor onder andere de coördinatoren aanpak mensenhandel in de gezamenlijke verantwoordelijkheid ten aanzien van het bevorderen van kennis en bewustwording rond mensenhandel binnen de regio.

De aandachtsfunctionarissen van de gemeenten binnen de regio worden ondersteund in de uitvoering van hun taken door onder andere de districtelijk- en (zorg)coördinator aanpak mensenhandel, bijvoorbeeld ten aanzien van het creëren van bewustwording bij interne collega's of het versterken van de interne meldroute.

Acties

Bestaande acties die voortgezet worden:

- Er vindt jaarlijks een regionale Week Tegen Mensenhandel plaats met activiteiten die gericht zijn op het creëren van bewustzijn ten aanzien van mensenhandel in zowel de maatschappij als voor professionals.
- Op de website ditisookmensenhandel.nl komt alle informatie en activiteiten samen die te maken hebben met de aanpak van mensenhandel binnen de regio Zeeland-West-Brabant en fungeert als faciliterende website als het gaat om kennisbevordering.
- Op social media wordt actief voorlichting gegeven over de risico's en signalen mensenhandel.
- Om kennis en vaardigheden binnen het thema mensenhandel te verstevigen en te borgen, blijven we de deskundigheid van gemeentelijke aandachtsfunctionarissen mensenhandel continu bevorderen. Dit gebeurt onder meer door het organiseren van periodieke netwerkbijeenkomsten en een jaarlijkse regionale verdiepingdag.

2024

- De campagne 'Beroofd van je Vrijheid' wordt in 2024 verder doorontwikkeld ten behoeve van de Week Tegen mensenhandel 2024 en breed uitgedragen.
- We ontwikkelen een regionale structuur en strategie rondom het opleiden van aandachtsfunctionarissen bij externe organisaties.
- Alle relevante informatie rondom de aanpak van mensenhandel wordt overzichtelijk en achter een inlog aangeboden aan aandachtsfunctionarissen en relevante ketenpartners op ditisookmensenhandel.nl

2025/2026

- Ten aanzien van voorlichting en preventie richten we ons op de doelgroepen die extra kwetsbaar zijn om slachtoffer te worden van mensenhandel en op risicobranches. Het Regionaal Aanjaagteam bekijkt deze prioritering jaarlijks en besluit gezamenlijk waar op ingezet wordt.
- Externe aandachtsfunctionarissen worden conform de in 2024 ontwikkelde strategie opgeleid en getraind.
- We onderzoeken de mogelijkheden om het merk [ditisookmensenhandel](https://ditisookmensenhandel.nl) te reframen naar jongeren zodat we door een gerichte communicatiestrategie bewustwording van mensenhandel bij jongeren kunnen vergroten. De digitale wereld is hierbij een belangrijk onderdeel.

Doelstelling 2

We hebben zicht op de aard en omvang van mensenhandel en er bestaat een gedeeld handelingskader.

De aanpak van mensenhandel start met het zicht hebben op de aard en omvang van verschillende vormen van mensenhandel, zodat er gericht interventies ingezet kunnen worden. Er is landelijk en regionaal onvoldoende zicht op het totale aantal daders en slachtoffers van de verschillende vormen van mensenhandel. Dit betekent niet dat er geen beeld is van de aard van de problematiek. Op basis van onder meer landelijke rapporten, wetenschappelijke en opsporingsonderzoeken en (bestuurlijke) controles door de hele regio hebben we steeds beter de aard en ernst van de problematiek in beeld.

De nationaal rapporteur stelt dat vaker slachtoffers in beeld komen bij instanties buiten de strafrechtketen, maar dat het lastig is deze meldingen te centraliseren. We moeten daarom meer informatie met elkaar blijven delen. Informatie over mensenhandel is immers niet alleen beschikbaar bij partners in de veiligheidsketen, maar ook bij zorgpartners, maatschappelijke organisaties en andere private partijen. Deze informatie is essentieel omdat slachtoffers van mensenhandel zichzelf vaak niet melden en (bijna) altijd afhankelijk zijn van oplettende en signalerende professionals in hun omgeving.

Als mensenhandel wordt gezien of ervaren is het van belang dat mensen weten wat ze kunnen doen en dat zij beschikken over een handelingskader. Aan wie moet een signaal worden doorgegeven? Waar kan ik hulp vinden? Waar kan aangifte worden gedaan? Het moet voor slachtoffers duidelijk zijn waar zij terecht kunnen als zij hulp nodig hebben, professionals moeten informatie kunnen vinden die hen verder helpt en burgers moeten weten waar ze signalen kunnen doorgeven. Het moet duidelijk zijn waar meldingen over signalen mensenhandel kunnen worden gedaan door slachtoffers, eerstelijns professionals en burgers.

Acties

Bestaande acties die voortgezet worden:

- De politie verschaft de regionale aanjaagtafel ieder halfjaar een actueel beeld van de signalen mensenhandel.
- De politie versterkt haar intelligence positie en werkt aan het doorontwikkelen van de Domeinoverstijgende Informatiegestuurde Werkwijze (DIGW).

2024

- Signalen en meldingen van externe partners komen terecht bij het Zorg- en Veiligheidshuis, de politie of de Nederlandse Arbeidsinspectie. We onderzoeken waar eventuele knelpunten liggen en acteren hierop.
- Er is een eenduidige regionale meldroute die we breed uitdragen via onder andere ditiisookmensenhandel.nl.

2025/2026

- De convenant partners van de Zorg- en Veiligheidshuizen hebben een handelingskader zodat ze helder hebben wat ze kunnen en moeten doen als ze vermoedens hebben van mensenhandel.
- Alle acties die in casussen worden ingezet om te verstoren of terug te dringen worden vastgelegd, waarbij wordt vermeld wat het effect van de interventie is geweest. Op die manier kunnen de inspanningen ten aanzien van mensenhandel worden gerapporteerd en krijgen we als regio meer inzicht in de werking van de interventies.
- In elk district werken we toe naar een beeld van de aard en omvang van de problematiek. Dit beeld wordt opgebouwd door middel van in ieder de Domeinoverstijgende Informatiegestuurde Werkwijze (DIGW) van de politie. Deze vullen we daar waar mogelijk zo veel mogelijk aan door middel van informatie die beschikbaar is bij onder andere het RIEC, de Nederlandse Arbeidsinspectie en bij maatschappelijke partners zoals de Zorg- en Veiligheidshuizen, de zorg en het onderwijs.
- We werken toe naar een regionale omgevingsscan waarbij onder andere gekeken wordt naar kwetsbare locaties, branches en locaties waar kwetsbare personen voor uitbuiting verblijven en maken hierbij gebruik van de intelligence positie van het RIEC.
- We investeren in (het volgen van) onderzoek en innovatie.

Doelstelling 3

Slachtoffers krijgen een passend hulp- en ondersteuningsaanbod, dat kan bestaan uit opvang, zorg of ondersteuning.

Voor slachtoffers is het belangrijk dat zij een samenhangend hulp- en ondersteuningsaanbod krijgen. Een centrale rol speelt hierin de (zorg)coördinator aanpak mensenhandel. In de regio Zeeland-West-Brabant beschikt ieder district over een coördinator. Deze bewaakt de voortgang en kwaliteit van het hulp en ondersteuningstraject en zorgt voor het delen van kennis en expertise binnen het netwerk. Daarnaast heeft de coördinator ook oog voor (het toe leiden naar) een eventuele daderaanpak of de aanpak van een crimineel netwerk in samenspraak met partners als RIEC of team ondermijning van een gemeente.

Met het hebben van een zorgcoördinator is er voldaan aan een van de afspraken uit het Interbestuurlijk Programma en het landelijk actieprogramma 'Samen tegen Mensenhandel'. Om een samenhangend hulp- en ondersteuningsaanbod te bieden, is zorgcoördinatie op zichzelf niet voldoende.

Ook is het van belang dat de zorgcoördinatie los staat van de praktische uitvoerende hulpverlening, wat de hulpverlening transparanter en objectiever maakt. Echter is er onvoldoende uitvoerend hulpverlening beschikbaar, wat in de praktijk betekent dat coördinatoren zelf in een uitvoerende rol stappen. Er wordt een groot gemis ervaren van gespecialiseerde hulpverleners van hulpverlenende organisaties die structureel (op expertise) en outreachend ingezet kunnen worden in casuïstiek mensenhandel, met name ten aanzien van arbeidsuitbuiting en criminele uitbuiting.

De Nationaal Rapporteur stelt dat slachtoffers vaak niet de specialistische hulp en opvang krijgen die ze nodig hebben, omdat hulp in veel gevallen afhangt van de kenmerken die niet met hun slachtofferschap te maken hebben, zoals verblijfsstatus, woonplaats en leeftijd. Dit sluit aan bij de ervaring van zowel politie als (zorg)coördinatoren in de regio Zeeland-West-Brabant. Slechts voor slachtoffers van mensenhandel uit het buitenland die de B8 status hebben, is er een eenduidig systeem voor het plaatsen van slachtoffers in de juiste opvang in de COSM [1]. In alle andere gevallen en in het bijzonder wanneer het slachtoffers betreft die kampen met psychiatrische en/of verslavingsproblematiek, is het in sommige gevallen onmogelijk om een slachtoffer binnen een redelijke termijn op een geschikte plek duurzaam op te vangen. De landelijke OMM [2]-bedden van Comensha zijn weliswaar specifiek voor slachtoffers met multiproblematiek, maar de ervaring leert dat het (te) lang duurt voor plaatsing mogelijk is wat herhaalde blootstelling aan uitbuiting en/of het buiten beeld geraken van een slachtoffer tot resultaat heeft.

De afgelopen jaren is er meer aandacht voor een andere vorm van mensenhandel: criminele uitbuiting van met name jonge, kwetsbare jongeren en vaak gerelateerd aan ondermijnende (drugs)criminaliteit. We zien deze slachtoffers binnen de registraties en in de strafrechtketen vrijwel niet terug. Dit heeft enerzijds ermee te maken dat nog onvoldoende bewustzijn bestaat over deze vorm van mensenhandel en dat signalen daardoor nog te vaak niet bij de Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM) worden gemeld. Anderzijds komt dit doordat het vaststellen van slachtofferschap lastig is wanneer door betrokkene ook een strafbaar feit wordt gepleegd: gaat het dan om een slachtoffer of om een dader? Die scheidslijn is soms heel fluïde en kan in elkaar overlopen. Ook slachtoffers van criminele uitbuiting hebben recht op bescherming en veiligheid. Wanneer we er onvoldoende in slagen om slachtoffers van criminele uitbuiting adequaat te beschermen, lopen we niet alleen het reële risico dat slachtoffers als dader worden aangemerkt, maar blijven bovendien de echte daders buiten beeld. Er bestaan veel vragen over hoe de juiste opvang, zorg en bescherming voor slachtoffers van criminele uitbuiting vormgegeven dient te worden. De verwachting is dat de hulpvraag – en met name het veiligheidsaspect – verschilt van slachtoffers van andere vormen van mensenhandel.

[1] Categoriele Opvang Slachtoffers Mensenhandel: Voor niet-Nederlandse volwassen slachtoffers van mensenhandel die in de bedenktijd van aangifte zitten, kan CoMensha specialistische opvang regelen in de COSM. In de B8/3-regeling is vastgelegd dat CoMensha voor deze opvang exclusieve plaatsingsbevoegdheid heeft.

[2] Opvang Slachtoffers Mensenhandel Multiproblematiek (OMM). Slachtoffers van mensenhandel met complexe problemen op verschillende leefgebieden hebben passende hulp en specialistische zorg nodig. Denk bijvoorbeeld aan slachtoffers van mensenhandel functionerend op het niveau van een lichte verstandelijke beperking die worstelen met verslavingen en/of psychiatrische problematiek. Speciaal voor deze doelgroep zijn de OMM-bedden ingericht.

Acties

Bestaande acties die voortgezet worden:

- Vanuit het Regionaal Aanjaagteam benadrukken we zowel bij het ministerie J&V als bij Comensha de noodzaak voor laagdrempelige landelijke OMM-crisisopvang.
- De regio Zeeland-West-Brabant sluit op twee onderdelen aan bij de proeftuin aangiftebereidheid:

-De inzet van een recherchepsycholoog: De recherchepsycholoog wordt (waar mogelijk) ingezet bij het informatief gesprek en de aangifte. De recherchepsycholoog wordt ingezet wanneer sprake is van kwetsbaarheid van het slachtoffer en geeft advies over de manier van horen bij het informatief gesprek en bij een eventuele aangifte.

- Verhoor bij de rechter-commissaris: Er wordt een gespecialiseerde rechter-commissaris ingezet die kennis en kunde heeft van mensenhandel en/of ervaring heeft met het horen van kwetsbare getuigen. Daarnaast kan het verhoor plaatsvinden in een trauma-sensitieve verhoorsetting wanneer sprake is van een mate van kwetsbaarheid.

2024

- Zorgcoördinatie mensenhandel is stevig verankerd binnen de structuur van het Zorg- en Veiligheidshuis in elk district met een duidelijke beschrijving van taken en verantwoordelijkheden en heeft voldoende ondersteuning om deze taken naar behoren uit te voeren.
- Er is een regionaal overzicht van gespecialiseerde slachtofferadvocaten ten behoeve van juridische ondersteuning voor slachtoffers van mensenhandel.
- We organiseren dat ieder mogelijk slachtoffer van mensenhandel voorafgaand aan of na het informatief gesprek met de politie in contact wordt gebracht met een slachtofferadvocaat die gespecialiseerd is in het bijstaan van slachtoffers van mensenhandel.
- We bezien of in de dossiers van mensenhandel die bij het OM worden ingeschreven er aan alle slachtoffers een slachtoffercoördinator gekoppeld kan worden, ook indien er door het slachtoffer geen aangifte is gedaan. Met toestemming van het slachtoffer zal de slachtoffercoördinator van het OM afstemming zoeken met de (zorg)coördinator aanpak mensenhandel binnen het Zorg- en Veiligheidshuis.

2025/2026

- De Zorg- en Veiligheidshuizen binnen de regio Zeeland-West-Brabant beschikken over een multidisciplinair overleg/triagetafel mensenhandel waar signalen mensenhandel met (nog) onvoldoende opsporingsindicatie worden opgevolgd en geborgd.
- In elk district zetten we maatwerk in ten behoeve van de opvang, zorg en ondersteuning aan slachtoffers van mensenhandel met specifieke noden. Er zijn voldoende crisisbedden beschikbaar voor vermoedelijke slachtoffers mensenhandel met bijkomende problematieken (landelijk dan wel regionaal);

-Regionaal maken we samenwerkingsafspraken met verslavingszorg en GGZ ten behoeve van een sluitende aanpak voor zorg en ondersteuning aan slachtoffers van mensenhandel met multiproblematiek.

-Regionaal maken we samenwerkingsafspraken met LVB-zorgaanbieders ten behoeve van een sluitende aanpak voor zorg en ondersteuning aan slachtoffers van mensenhandel met multiproblematiek.

-Regionaal maken we samenwerkingsafspraken met organisaties die zich bezighouden met zorg aan vluchtelingen, asielzoekers en ongedocumenteerden ten behoeve van een sluitende aanpak voor zorg en ondersteuning aan slachtoffers van mensenhandel met multiproblematiek.

- Elk district beschikt over uitvoeringscapaciteit outreachende hulpverlening voor alle vormen van mensenhandel en voor zowel 18- als 18+. Dit sluit aan bij de reeds bestaande structuren voor outreachende hulpverlening per district en kan om die reden ook per district verschillend zijn ingericht.
- Er is per district een uitstapprogramma criminele uitbuiting in eerste instantie sluiten we daarvoor aan bij de gemeenten die deelnemen aan het programma Preventie met Gezag.

Doelstelling 4

Er is een stevige repressieve en indien mogelijk integrale aanpak ten aanzien van daders en faciliteerders van mensenhandel.

Landelijk zien we een afname in het aantal geregistreerde slachtoffers. Deze afname wordt niet gezien in onze regio. Opsporingsdiensten zijn voor de aanpak van het delict mensenhandel en het opsporen van daders afhankelijk van de signalen die zij hierover ontvangen, onder andere van de slachtoffers (direct en via andere organisaties). Doordat een grote groep slachtoffers niet wordt herkend en minder aangifte doet, is er ook minder zicht op daders.

In deze doelstelling gaat het over de strafrechtelijk en bestuursrechtelijke repressieve aanpak.

Daar waar we zicht hebben op mensenhandel willen we het verstoren en daders/faciliteerders stoppen door in te zetten op een stevige repressieve aanpak. We zoeken naar de optimale balans tussen monodisciplinair, multidisciplinair en integraal optreden, waarbij we actiegericht optreden om daders en faciliteerders op allerlei manieren te frustreren en aan te pakken. We werpen barrières op om verschillende vormen van uitbuiting tegen te gaan.

Acties

Bestaande acties die voortgezet worden:

- Er wordt sinds enkele jaren door team AVIM proactief ingezet op digitale onderzoeken om online vormen van seksuele en criminele uitbuiting op te sporen.
- In elk strafrechtelijk onderzoek wordt door de politie samen met het Openbaar Ministerie een zaaksplan opgesteld met oog voor de integrale aanpak.
- In het kader van de veiligheid van slachtoffers vraagt de Officier van Justitie standaard om een contactverbod op te leggen, indien het slachtoffer dit wenst.
- Alle concrete meldingen worden al dan niet door tussenkomst van de (zorg)coördinator aanpak mensenhandel gemeld bij de politie. De politie veredelt deze melding door middel van het DIGW-proces en waar mogelijk wordt deze strafrechtelijk opgevolgd. Mensenhandelzaken met voldoende opsporingsindicatie worden allemaal opgepakt.

2024

- Over de inbreng van signaaldocumenten in de districtelijke stuurgroep is steeds contact met de districtelijke programmamanagers en accountmanagers/expert mensenhandel van Taskforce RIEC. Elk halfjaar wordt de samenwerking geëvalueerd. De districtelijke coördinator neemt daarin het voortouw.

2025/2026

- Het Regionaal Aanjaagteam heeft een overzicht van reeds bestaande interventies die ingezet kunnen worden ten behoeve van de aanpak arbeidsuitbuiting, seksuele uitbuiting en criminele uitbuiting.
- In ieder district is een handhavingssknelpunt mensenhandel geformuleerd.
- Het Regionaal Aanjaagteam brengt met haar partners de eventueel noodzakelijk aanvullende/ontbrekende interventies voor de aanpak van arbeidsuitbuiting, seksuele uitbuiting en criminele uitbuiting in beeld.

Doelstelling 5

We werken (landelijk en regionaal) samen in de aanpak van mensenhandel

Om mensenhandel effectief aan te pakken is er een intensieve samenwerking nodig, zowel op lokaal, regionaal als landelijk niveau. Door een meer uniforme wijze van samenwerken kan makkelijker over regio's heen worden samengewerkt en verbanden worden gelegd om georganiseerde netwerken aan te pakken. Dit draagt bij aan het vergroten van het zicht op slachtoffers en de opsporing van daders. Dat maakt dat er ook verbinding gezocht moet worden met andere programma's, zoals Preventie met Gezag en de Landelijke Meerjarenagenda Zorg- en Veiligheidshuizen.

In Zeeland-West-Brabant kennen we een regionale samenwerkingsstructuur, waarin de rol van ketenregisseur, de districtelijk coördinatoren en de aandachtsfunctionarissen mensenhandel een belangrijke rol spelen (zie structuur en organisatie). Het is van belang dat deze samenwerkingsstructuur geborgd is door structurele inbedding bij de betrokken organisatie, er voldoende politiek-bestuurlijk mandaat is en er sprake is van korte lijnen naar het bestuur.

In het voorgaande actieprogramma hebben we gemerkt dat we een aantal partners missen in onze integrale aanpak. Een van onze prioriteiten is steeds meer partners te betrekken in de aanpak van mensenhandel om deze te bestendigen.

Acties

Bestaande acties die voortgezet worden:

- De regionale aanjaagtafel aanpak mensenhandel Zeeland-West-Brabant komt 6 keer per jaar bijeen en is op strategische niveau verantwoordelijk voor de ontwikkeling, monitoring, aansturing en waarborging van de regionale aanpak mensenhandel.
- Er zijn districtelijke werkgroepen waarin er aandacht is voor de aanpak mensenhandel op districtelijk niveau conform het districtelijk uitvoeringsplan aanpak mensenhandel. Iedere aandachtsfunctionaris is hierbij betrokken. De districtelijk coördinator van het betreffende district coördineert deze werkgroep.
- Ten minste eenmaal per jaar bespreekt de ketenregisseur de voortgang van de regionale aanpak in zowel het Actieberaad als het Arrondismenteel Justitieel Beraad Zeeland-West-Brabant.
- We vragen blijvend bestuurlijke aandacht voor de aanpak van mensenhandel binnen de gemeente door het thema mensenhandel ten minste eenmaal per jaar te agenderen op de districtelijke driehoek in ieder district.
- De bestuurlijk trekker(s), de ketenregisseur, het Openbaar Ministerie, de politie, de Nederlandse Arbeidsinspectie en de (zorg)coördinatoren aanpak mensenhandel zijn vertegenwoordigd in landelijke overleggen en zorgen voor het behartigen van de belangen van de eenheid Zeeland-West-Brabant.

2024

- We zorgen er voor dat functies ketenregisseur aanpak mensenhandel Zeeland-West-Brabant, de districtelijk coördinatoren en de aandachtsfunctionarissen mensenhandel zijn geborgd en ingebed.
- We onderzoeken of ontbrekende partners daarom of ontbrekende partners in de aanpak van mensenhandel kunnen en willen aansluiten bij de bestaande regionale samenwerking.
- We zoeken verbinding in de aanpak van mensenhandel met andere thema's en programma's, zoals Preventie met Gezag en de Landelijke Meerjarenagenda Zorg- en Veiligheidshuizen.

2025/2026

- We kennen een heldere structuur en governance ten aanzien van de verantwoordelijkheden van de deelnemende partners.
- We onderzoeken de mogelijkheid tot samenwerking met bijvoorbeeld hogescholen, universiteiten of de politieacademie teneinde onderzoek te laten verrichten naar de aanpak van mensenhandel en aanbevelingen te integreren in onze aanpak.

3. STRUCTUUR EN ORGANISATIE

Voor het bewaken van de voortgang, het effectief kunnen monitoren van de acties en resultaten en het bespreken en opschalen van eventuele knelpunten is een programmastructuur opgezet [3].

Het Regionaal Aanjaagteam Mensenhandel Zeeland-West-Brabant ziet toe op de uitvoering van het regionaal actieprogramma onder aansturing van de bestuurlijk trekker en wordt gecoördineerd door de ketenregisseur. Daarnaast zijn er in ieder district een **districtelijk werkgroep mensenhandel**. Deze worden voorgezeten door een van de gemeentelijke aandachtsfunctionarissen in de rol van districtelijke coördinator. Ieder district beschikt over een (zorg)coördinator aanpak mensenhandel die gepositioneerd is bij het Zorg- en Veiligheidshuis (met uitzondering van Hart van Brabant). Lokaal zijn de aandachtsfunctionarissen mensenhandel in iedere gemeente aan zet.

3.1 Het Regionaal Aanjaagteam Mensenhandel Zeeland-West-Brabant

Het Regionaal Aanjaagteam Mensenhandel ZWB bestaat uit:

- Openbaar Ministerie
- Politie (AVIM, Team Migratiecriminaliteit en Mensenhandel)
- Nederlandse Arbeidsinspectie
- TF-RIEC
- Sterk Huis
- (Zorg)coördinatoren aanpak mensenhandel districten Zeeland, De Markiezaten, De Baronie, Hart van Brabant
- Districtelijk coördinatoren districten Zeeland, De Markiezaten, De Baronie en Hart van Brabant
- Communicatieadviseur

De samenstelling van het regionaal aanjaagteam kan gedurende het actieprogramma van samenstelling wisselen omdat we steeds meer partijen willen betrekken in de regionale aanpak. Het regionaal aanjaagteam komt 6 keer per jaar bijeen en het overleg wordt voorgezeten door de ketenregisseur.

Bestuurlijk trekker voor de regio Zeeland-West-Brabant is de heer Depla, burgemeester van gemeente Breda.

3.2 Ketenregisseur aanpak mensenhandel Zeeland-West-Brabant

De ketenregisseur heeft een regionale rol en:

- vormt een belangrijke spil in de ketensamenwerking en heeft een aanjagende functie richting alle betrokken partners;
- is het centrale coördinatie- en aanspreekpunt;
- draagt zorg voor de organisatie van structurele bijeenkomsten;
- is verantwoordelijk voor de voortgangscntrole;
- heeft zicht op eventuele knelpunten en escaleert op het juiste niveau.

De ketenregisseur opereert namens de bestuurlijk trekker en heeft, ook via en namens de leden van het Regionaal aanjaagteam, korte lijnen naar het management en het bestuur van de betrokken partijen. Tot de functie van de ketenregisseur behoren de volgende taken:

- zoeken naar overeenstemming op de gedeelde belangen van diverse (keten)partners;
- onderkennen en benoemen van de verschillende taken, belangen en mogelijkheden van de diverse partners;
- afstemmen van beleid en uitvoering tussen de partners;
- sturen op het nakomen van afspraken;
- borgen van acties en interventies;
- stroomlijnen van informatievoorziening en communicatie;
- initiatief nemen voor de evaluatie en de monitoring van de beleidsvorming en -uitvoering in de keten.

3.3 Districtelijk coördinator mensenhandel

Ieder district heeft een districtelijk coördinator mensenhandel die zich met name bezighoudt met de bestuurlijke aanpak van mensenhandel binnen het district.

De districtelijk coördinator:

- stimuleert, stuurt aan, monitort en evalueert dat iedere gemeente binnen het district voldoet aan het basisoniveau bestuurlijke aanpak mensenhandel;
- ondersteunt en faciliteert de gemeentelijke aandachtsfunctionarissen;
- is verantwoordelijk voor de voortgang van de districtelijke aanpak mensenhandel;
- heeft aandacht voor de plustaak/het toebedeeld thema van het district en stimuleert en monitort de uitvoering van de aanbevelingen hieromtrent;
- is het centrale coördinatie- en aanspreekpunt binnen het district;
- is een belangrijke spil in de samenwerking tussen alle gemeenten en betrokken partners in het district en jaagt deze samenwerking aan;
- draagt zorg voor de organisatie van structurele bijeenkomsten;
- is onderdeel van overlegstructuren ten aanzien van de aanpak mensenhandel zowel landelijk als binnen de regio Zeeland- West-Brabant om beoogde resultaten te bereiken, verantwoording af te leggen en knelpunten te adresseren.
- is de verbindende schakel tussen het regionaal aanjaagteam en de districtelijke werkgroepen;
- werkt nauw samen met de (zorg)coördinator aanpak mensenhandel van het district;
- heeft zicht op eventuele knelpunten en escaleert op het juiste niveau.

Onder voorzitterschap van de districtelijke coördinatoren wordt er vanuit de districtelijke werkgroep uitvoering gegeven aan onder andere het districtelijk uitvoeringsplan aanpak mensenhandel. Daarnaast dient deze werkgroep als voedingsbodem voor de regionale aanpak en is er ruimte voor de uitvoering en beleidsvorming van de lokale aanpak.

Deelnemers van de districtelijke werkgroep zijn afhankelijk van de gehanteerde werkvorm per district, maar bestaan in ieder geval uit de aandachtsfunctionarissen van de gemeenten uit het district, de (zorg)coördinator aanpak mensenhandel en komen structureel bijeen.

Ieder district kent ook een bestuurlijk trekker voor de aanpak van mensenhandel. Dit betreffen:

De Baronie: de heer Depla (burgemeester Breda)

De Markiezen: de heer Moerkerke (burgemeester Moerdijk)

Hart van Brabant: de heer Weterings (burgemeester Tilburg)

Zeeland: Mevrouw Vermue (burgemeester Sluis, veiligheid) en de heer Van der Reest (wethouder gemeente Goes, zorg)

3.4 (zorg)coördinator aanpak mensenhandel

Sinds 2022 is er een landelijk dekkend netwerk van zorgcoördinatie voor slachtoffers mensenhandel. De zorgcoördinatoren zijn het eerste aanspreekpunt voor slachtoffers en betrokken professionals in het district. Zij zorgen ervoor dat de juiste procedures worden gevolgd en voeren hier regie op. De zorgcoördinatoren zorgen er ook voor dat slachtoffers passende ondersteuning en begeleiding krijgen. Dat doen ze vanaf het moment van aanmelding tot en met het afsluiten van het traject.

Zorgcoördinatie is echter niet de enige taak van de (zorg)coördinator aanpak mensenhandel waardoor dit de lading van de functie niet dekt. In de regio Zeeland-West-Brabant spreken we dan ook over de coördinator aanpak mensenhandel.

De coördinator aanpak mensenhandel:

- is voor de gemeenten is binnen het district het aanspreekpunt en verantwoordelijk voor de intake, coördinatie en monitoring van het hulp- en ondersteuningsaanbod aan slachtoffers van mensenhandel en de toeleiding van slachtoffers naar zowel zorg en/of opsporing.
- onderkent daarbij de samenhang van verschillende vormen van mensenhandel met ondermijnende criminaliteit door criminele netwerken en is de verbindende schakel tussen het strafrechtelijke, verblijfsrechtelijke en het zorgtraject.
- is verantwoordelijk voor het komen tot een samenhangend hulp- en ondersteuningsaanbod voor slachtoffers van mensenhandel door te bouwen aan een relevant netwerk en daarnaast tekortkomingen in het huidige zorg- en ondersteuningsaanbod te signaleren en deze in verbinding met zowel zorg- als veiligheidspartners door te ontwikkelen.
- is (mede)verantwoordelijk voor het ontwikkelen en aanbieden van deskundigheidsbevordering op het gebied van mensenhandel aan professionals binnen de ambtelijke organisatie en daarbuiten.
- heeft een informatie- en adviesfunctie voor professionals van andere organisaties en instanties binnen het district.
- is onderdeel van relevante overlegstructuren m.b.t. de aanpak mensenhandel binnen de regio Zeeland- West-Brabant en landelijk om zodoende de beoogde resultaten te bereiken, verantwoording af te leggen en knelpunten te adresseren.

3.5 Aandachtsfunctionaris mensenhandel

Op lokaal niveau speelt de aandachtsfunctionaris mensenhandel een belangrijke rol. De gemeentelijke aandachtsfunctionaris mensenhandel:

- fungeert als meldpunt/contactpersoon binnen de gemeente voor medewerkers die (tijdens hun werkzaamheden) in aanraking komen met vermoedens of signalen van mensenhandel;
- verzamelt deze vermoedens of signalen, verrijkt informatie waar mogelijk en initieert waar nodig overleg over deze signalen;
- stuurt op interne, domein overstijgende samenwerking tussen zowel zorg als veiligheid.
- weet wat de juiste manier is om signalen door te geven aan relevante partners en kan deze instanties zelfstandig of na contact met de (zorg)coördinator benaderen om signalen van mensenhandel door te geven.
- houdt bij deze processen steeds oog voor het belang en de rechten van slachtoffers van mensenhandel;
- is (mede)verantwoordelijk voor het inrichten en borgen van interne (meld)processen.
- draagt er zorg voor dat de gemeente haar (handhavings)beleid op het gebied van mensenhandel op orde heeft;
- draagt bij aan actieve signalering van mensenhandel door in te zetten op bewustwording en scholing op het gebied van mensenhandel voor gemeentelijk medewerkers;
- weet collega's te enthousiasmeren en kennis en belang van signalering, bestrijding en slachtofferondersteuning over te brengen;
- is zowel binnen de gemeente als bij externe partners bekend als aandachtsfunctionaris mensenhandel
- van de desbetreffende gemeente;
- houdt onder andere contact met het team binnen de politie-eenheid dat zich bezighoudt met mensenhandel (AVIM), de Nederlandse Arbeidsinspectie, de partners die een verantwoordelijkheid hebben bij de bescherming van slachtoffers, zoals de coördinator aanpak mensenhandel.
- heeft korte lijnen met het lokaal bestuur ten aanzien van de aanpak mensenhandel;
- neemt deel aan het netwerk van aandachtsfunctionarissen binnen het district/de districtelijke werkgroep en wisselt hierin kennis en informatie uit.